РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу РУДИКА Олександра Володимировича
«Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій»,
на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність теми дисертаційної роботи

Тема дисертаційного дослідження є надзвичайно актуальною в сучасних умовах розвитку економіки України та реформування системи соціального захисту населення. Пенсійне забезпечення громадян належить до ключових складових соціально-економічної політики держави, а питання формування ефективного організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення набуває особливого значення в умовах демографічних змін, фінансової нестабільності, трансформації ринку праці та євроінтеграційних процесів.

Сучасна пенсійна система України характеризується низкою системних проблем: дефіцитом Пенсійного фонду, недостатнім рівнем пенсійних виплат, дисбалансом між платниками внесків та пенсіонерами, високим рівнем тінізації зайнятості. У зв'язку з цим наукове обґрунтування напрямів удосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення є своєчасним та суспільно значущим.

Дисертаційна робота спрямована на вирішення важливого науково-практичного завдання щодо вдосконалення механізмів функціонування пенсійної системи в умовах інституційних трансформацій, що визначає її актуальність та практичну цінність.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до напрямів наукової діяльності закладу вищої освіти та пов'язане з виконанням науково-дослідних тем, присвячених проблемам соціально-економічного розвитку, реформування системи соціального захисту населення та удосконалення механізмів державного регулювання економіки. Робота виконана в межах наукової тематики навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» «Формування стратегії та пріоритетів інноваційного розвитку аграрного сектору економіки в умовах глобалізації» (державний реєстраційний номер 0114U004158). У процесі її реалізації автором сформовано та науково обґрунтовано підходи до розроблення стратегії вдосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення населення в умовах реформування національної пенсійної системи.

Окрім цього, дослідження виконувалося в рамках авторської наукової теми «Фінансово-економічний механізм пенсійного забезпечення населення в контексті проведення пенсійної реформи» (державний реєстраційний номер 0123U103981). У межах зазначеної теми запропоновано удосконалену модель організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян, адаптовану до сучасних інституційних змін та трансформацій.

Тематика дисертації відповідає пріоритетним напрямам розвитку економічної науки, державним програмам реформування пенсійної системи України та концептуальним засадам модернізації соціальної політики держави.

Обґрунтованість, достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Обґрунтованість наукових положень забезпечується комплексним використанням інституційного, системного, економіко-статистичного та порівняльного аналізу, що дало змогу автору обґрунтувати напрями удосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення.

Інформаційною базою дослідження стали нормативно-правові акти України, офіційні матеріали Пенсійного фонду України, Державної служби статистики України, міжнародних організацій, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розробленні та науковому обґрунтуванні теоретико-методичних положень щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій.

У процесі дослідження удосконалено: організаційну структуру організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян; методичні засади побудови організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення; науково-методичні підходи до державного впливу на забезпечення ефективного функціонування організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян.

Набули подальшого розвитку: теоретичні підходи до оцінювання систем пенсійного забезпечення громадян у країнах Європейського Союзу в умовах інституційних трансформацій; наукові положення щодо реалізації принципів соціальної справедливості, солідарності та фінансової стійкості пенсійної системи; стратегічні підходи до цифровізації пенсійного забезпечення як інструменту підвищення ефективності його функціонування.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування пенсійної системи, розвитку накопичувального рівня пенсійного забезпечення та зміцнення фінансової стійкості пенсійної системи України.

Значимість дослідження для науки і практики, впровадження наукових результатів, напрями їх подальшого використання

Практична значущість дисертаційної роботи полягає у можливості використання її результатів органами державної влади, установами соціального захисту населення, Пенсійним фондом України, а також у діяльності наукових та освітніх установ.

Окремі положення дисертації можуть бути використані при: розробленні державної політики у сфері пенсійного забезпечення; удосконаленні нормативно-правового регулювання пенсійної системи; формуванні механізмів розвитку накопичувального пенсійного забезпечення; підготовці навчально-методичних

матеріалів з економічних дисциплін. Про це свідчать відповідні довідки про впровадження результатів досліджень у діяльності Головного управління Пенсійного фонду України в Чернівецькій області, Департаменту соціального захисту Кам'янець-Подільської міської ради, Департаменту фінансів Чернівецької області та Управління агропромислового розвитку Хмельницької області. Отримані результати мають перспективи подальшого використання у наукових дослідженнях проблем соціальної політики, фінансової стабільності пенсійної системи та інституційного розвитку економіки.

Повнота викладу основних результатів і положень дисертації в наукових фахових виданнях і авторефераті

Основні результати наукового дослідження автора, зокрема теоретичні положення, методичні підходи та практичні напрацювання, висвітлено у 16 наукових публікаціях. Серед них 7 статей, опублікованих у вітчизняних фахових виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, а також 9 – матеріали апробаційного характеру. Така кількість публікацій підтверджує достатній рівень наукового висвітлення результатів дисертаційної роботи та їх апробацію у науковій спільноті.

Зміст опублікованих праць охоплює ключові напрями дисертаційного дослідження. У наукових роботах автора розглянуто теоретико-прикладні засади формування організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення населення, проаналізовано особливості його розвитку в умовах інституційних трансформацій, досліджено механізми державного регулювання пенсійної системи, стратегічні орієнтири її модернізації, а також проблеми та перспективи запровадження накопичувального пенсійного забезпечення. Частину результатів дослідження було апробовано під час участі у науково-практичних конференціях, де вони отримали фахове обговорення, що засвідчує їх належний рівень наукової аргументованості та практичної цінності.

Отже, результати дисертаційної роботи, її ключові положення та сформульовані висновки достатньо повно представлені у фахових наукових виданнях і відповідають вимогам щодо публічного висвітлення результатів дисертаційних досліджень.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації та її окремих тез

Незважаючи на те, що дисертаційна робота загалом характеризується високим рівнем теоретичного і методичного опрацювання, а поставлену мету та визначені завдання успішно реалізовано, окремі положення дослідження мають дискусійний характер і можуть бути предметом подальшого наукового обговорення.

1. У дисертації ґрунтовно проаналізовано міжнародний досвід реформування пенсійних систем, однак доцільним було б більш детально розкрити особливості функціонування механізмів фінансування пенсійного забезпечення в країнах Європейського Союзу та здійснити глибший аналіз можливостей адаптації їх позитивного досвіду до сучасних соціально-економічних умов України.

2. Для підвищення наукової обґрунтованості окремих положень роботи доцільно було б ширше використати сучасний економіко-математичний інструментарій, зокрема моделювання сценаріїв розвитку пенсійної системи, що дало б можливість більш комплексно оцінити її фінансову стійкість у довгостроковій перспективі з урахуванням демографічних тенденцій та макроекономічних ризиків.

3. Окремі запропоновані автором напрями вдосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення мають переважно концептуальний характер. У зв'язку з цим доцільно було б більш детально обґрунтувати економічні механізми їх практичної реалізації та оцінити можливі соціально-економічні наслідки впровадження запропонованих заходів.

4. Автор обґрунтовує доцільність запровадження обов'язкової накопичувальної системи пенсійного забезпечення як важливого напряму підвищення фінансової стійкості пенсійної системи України. Водночас більш ґрунтовного висвітлення потребують питання формування довіри населення до накопичувальних пенсійних програм, зокрема механізми державного стимулювання участі громадян через податкові преференції, фінансові гарантії та використання позитивного міжнародного досвіду їх упровадження.

5. У процесі дослідження значну увагу приділено питанням удосконалення законодавчого забезпечення функціонування організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення. Разом із тим доцільним було б більш детально конкретизувати пропозиції щодо подальшого розвитку та інституційної модернізації Пенсійного фонду України як ключового фінансового інституту пенсійної системи в умовах євроінтеграції та цифрової трансформації державного управління.

Водночас наведені зауваження мають переважно рекомендаційний та дискусійний характер, не знижують наукової цінності дисертаційної роботи, не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження і можуть бути враховані автором у подальшій науковій діяльності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота **РУДИКА Олександра Володимировича** «Організаційно-економічний механізм пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій» є завершеним, цілісним і самостійно виконаним науковим дослідженням, у якому вирішено актуальне науково-прикладне завдання щодо розроблення теоретико-методичних положень та обґрунтування практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення організаційно-економічного механізму пенсійного забезпечення громадян в умовах інституційних трансформацій та євроінтеграційних процесів.

Результати дослідження характеризуються належним рівнем наукової обґрунтованості, достовірності та аргументованості. Наукові положення, висновки й рекомендації є логічно взаємопов'язаними, мають наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, а їх реалізація може сприяти підвищенню ефективності функціонування системи пенсійного забезпечення України в сучасних умовах.

Основні результати дисертаційного дослідження пройшли належну апробацію, достатньою мірою висвітлені у наукових публікаціях автора та впроваджені в діяльність відповідних установ і в освітній процес. Висловлені у рецензії зауваження мають переважно рекомендаційний і дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та не знижують її наукової і практичної цінності.

Дисертаційна робота відповідає вимогам, установленим Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (зі змінами), а її автор Рудик Олександр Володимирович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Рецензент
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, оподаткування
та технологій електронного бізнесу Світлана САВІЦЬКА

Міністерство освіти і науки України * Державний університет освіти "Подільський державний університет" * Закладу вищої освіти код 22769675

Учений секретар
кандидат сільськогосподарських наук, доцент Олена КОБЕРНЮК